

مصباح یزدی، محمد تقی(۱۳۱۳-)

۳۹۲۷- نقش تقلید در زندگی انسان

قمه؛ مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، چاپ

اول، ۱۳۸۲ / ۳۰۰ نسخه، [۱۹۹۲]، فارسی، رقعی

(شمیز)، بهاء ۹۵۰ ریال

شابک: ۶۲-۸-۵۸۸۳-۶۲۸۳

کد پارسا: B70148

۹۰۰ تأثیر اهمیت تقلید

۹۰۰ تأثیر اهمیت و جایگاه تقلید را در نظام

رفتاری و اعتقادی انسان مورد پژوهش قرار می‌دهد.

وی تخصیص مقام الاهی و عرفانی نبوت و رسالت و

امامت و لزوم اطاعت و پیروی از آنها را با دلایل عقلی

و قرآنی تبیین کرده و به بررسی و تحلیل حقیقت تقلید

و جایگاه و ضرورت آن، و بازخوانی انگیزه‌های تقلید و

تبیعت از دیگران پرداخته است. او بر نقش مهم

پیامبران و مخصوصان در تربیت و هدایت انسانها تأکید

می‌ورزد و شیوه‌های تشکیک و شبه افکنی در دین را

شرح می‌دهد. مؤلف از حوزه‌های تبیعت از عقل و وحی

به تفصیل سخن گفته و درباره تگریش اسلام و لبراسیم

به سنتها، باورها و ارزشها بحث کرده و آثار و نتایج

اعتقادی، فرهنگی و اخلاقی هر یک از دو رویکرد را

مورد ارزیابی قرار داده است. تویسته در پایان، نظریه

عدم ثبات قوانین و احکام و نیز رویارویی جبهه نفاق و

کفر را تبیین می‌کند.

قربانی، وحید

۳۹۲۰- تقلیدگری و مدرنیته از دیدگاه

دکتر شریعتی، تهران: اخوان، چاپ اول، ۱۳۸۲ /

۳۱۰ نسخه، [۱۶۲+۳۳۲]، فارسی، رقعی (شمیز)،

بهاء ۱۷۰۰۰ ریال، منابع: ۲۲۲-۲۲۹، عکس: آخر کتاب

[۱۶-۱].

شاپک: ۷-۴۹۲۸۵۵-۴

BP۲۳۳/۷/SH۴GH۴

دیوی: ۴۸/۲۹۷

کد پارسا: B66702

۹۰۰ تقلید؛ اندیشه جامعه‌شناسی شریعتی (تاریخ و

جغرافی)؛ تقلید (روان‌شناسی و علوم تربیتی)

۹۰۰ بررسی و تحلیل دیدگاه‌های دکتر علی شریعتی

درباره تقلید است. تویسته معتقد است تقلید علاوه بر

جنبه روان‌شناسی، بعد اجتماعی نیز دارد. از این رو وی

در صدد برآمده که موضوع تقلید و انواع و ویژگی‌های

آن را مورد مطالعه قرار دهد. همچنین بررسی تأثیرات

تقلید در جامعه با جستجو در آثار شریعتی صورت

گرفته است. تقلید از غرب و تقلید مذهبی از مقولاتی

است که مورد توجه شریعتی بوده است. در فصل اول

معانی تقلید و در فصل دوم روان‌شناسی تقلید مطرح

شده و فصل سوم به جامعه‌شناسی تقلید و سرایجام به

دیدگاه‌های دکتر شریعتی در این زمینه پرداخته است.

وی معتقد است تقلید آن گونه که در شرق مطرح بوده،

در غرب تبوده است و به همین سبب جامعه‌شناسان

اهمیت چندانی به آن نداده‌اند.

13 EKIM 1999

1476 JACKSON, S.A. *Taqlid, legal scaffolding and the scope of legal injunctions in post-formative theory: mutlaq and 'amm in the jurisprudence of Shihab al-Din al-Qarafi. Islamic Law and Society*, 3 ii (1996) pp.165-192

Taqlid (191439)

Karafi

Sabreddin

14516. b. 47(1)

al-SHUKANI (Muhammad ibn 'Ali)

Ijtihad (191439)

13 EKIM 1999

Siddik Hasan Han

Sekhan

MASAN (Muhammad Siddik), *Nawā of Bhopal*

al-Shaukani (Muhammad ibn 'Ali)

Ijtihad (191439)

14516. b. 47(1)

al-Iktid li-adillat al-ijtihad wa'l-taklid.

An abridgment by Muhammad Siddik Hasan Khan, of al-Shaukani's al-Tashkik 'ala'l-tafkik.]

pp. 47.

Constantinople, 1879.

8°.

الاجتہاد والتقليد

القلید لادلة

۲۱۹

ع القل، ناصر بن عبد الكرم

Taqlid (190204)

القلید والتبعية والرها نی کیان الامة الإسلامية:

دراسة تاريخية تحملة ... / ناصر بن عبد الكرم المثل؛

اشراف محمد عبدالله ابو الفتح البیانونی - الیاض :

جامعة الامام محمد بن سعد الاسلامية ، كلية

الشريعة ، ۱۹۷۴ ، م. ۱۳۹۴ .

۲۲۹ م. ۲۴۴

۱. الاسلام والمجتمع ۲. الفزو الفكري

HATIRAH 1997

أ.البيانونی ، محمد عبدالله ابو الفتح ، مشرف

ب.العنوان

1486 WIEDERHOLD, L. Legal doctrines in conflict: the relevance of madhab boundaries to legal reasoning in the light of an unpublished treatise on *Taqlid* and *Ijtihad*. *Islamic Law and Society*, 3 ii (1996) pp.234-304 [Incl. Arabic text & English translation.]

Ijtihad (191224)

Taqlid (191439)

13 EKIM 1999

13 EKIM 1999

13 EKIM 1999

1461 MURAD, Abdal Hakim. *Understanding the four madhhabs: the facts about Ijtihad and Taqlid*.

Wembley: WiseMuslim, 1995. 32pp.

Ijtihad (191224)

Taqlid (191439)

1440 FADEL, Mohammad. The social logic of *taqlid* and the rise of the *Mukhtasar* [sic]. *Islamic Law and Society*, 3 ii (1996) pp.193-233

Mukhtasar (191439)

٢٢٢ م مجموعة الرسائل الكمالية - ٤ : في الاجتهد والتقليد

- الطائف : مكتبة المعرف ، [١٤٠٠هـ]

[١٩٩٨]

٤٠٨ ص ٢٥٤

المحوريات : فصل في التقليد / ابن تبية -

تفصيل التول في التقليد / ابن القيم - الرد على من

اخلد الى الارض وجعل ان الاجتهد في كل عصر

فرض / جلال الدين السيوطي - الانصاف في بيان

سبب الاختلاف في الاحكام الفقهية / شاه ولی الله

احمد الدھلوي - القول المقید في ادلة الاجتهد

والتقليد / الشوکانی - حکم التزام مذهب معین

والانتقال من مذهب الى آخر / سعید بن حجی ...

١. اصول الفقه ٢. الاجتهد (اصول فقه) أ. ابن

تیمیة ، احمد عبدالحليم ، ت ٧٢٨هـ . فصل في

التقلید ب. ابن قیم الجوزیة ، محمد بن ابی بکر ،

ت ٧٥١هـ . تفصیل التول في التقلید ج. المیرطی ،

عبدالرحمن ابی بکر ، ت ٩١١هـ . الرد على من

اخلد الى الارض د. الدھلوي ، احمد شاہ ولی الله

عبدالرجیم ، ت ١١٧٦هـ . الانصاف في بيان سبب

الاختلاف ... ه. الشوکانی ، محمد علی ،

ت ١٢٥٠هـ . القول المقید في ادلة الاجتهد و. ابن

حجی ، سعید ، ت ١٢٢٩هـ . حکم التزام مذهب

معین ... ز. عنوان : في الاجتهد والتقلید ح. عنوان :

فصل في التقليد ط. عنوان : تفصیل التول في التقليد

٠٩٩٢٢٤ (لـ ١٣١٤٣٥)
Taklid (١٩٥٢٠٤)

عویسیت و طاہر
Taklīd wa Ṭāhīr

ابن کاظم و الحسن
ibn Kaṭṭāmah wa Ḥasan

محمد بن ابی بکر
Muhammad ibn Abī Bakr

الخلاف و المذاہب
al-Hallāh wal-Mazāhib

01 MAR 1998

١٩٦٣ لـ ملويحة

في هذا العدد

الصفحة

٥٢ - ٥	ناجي معروف	التوقيعات التدريسية
٦٦ - ٥٣	ابراهيم السامرائي	الأعلام في الشمال الافريقي
٩٨ - ٦٧	أحمد مطرب	فوح الشذا بمسألة كذا
١١٨ - ٩٩	أحمد نجم الدين	طرق المواصلات
١٤٦ - ١١٩	باقر عبدالغنى	الظلم من الحكم
١٥٤ - ١٤٧	جعفر آل ياسين	ابن سينا والمبادئ العامة
١٧٨ - ١٥٥	حسين علي محفوظ	سعدى الشيرازي
١٩٨ - ١٧٩	حميد القيسي	اقتصاديات صيانة الموارد النفطية
٢٠٤ - ١٩٩	رشيد عبدالرازق الصالحي	طريقة البحث العلمي عند الكندي
٢٢٨ - ٢٠٥	عبدالامير محمد أمين	التنافس بين الشركات
٢٤٢ - ٢٢٩	عبدالرسول سلمان	الاشتراكية والتفاوت الاقتصادي
٢٦٤ - ٢٤٣	كوركيس عواد	طبقه من أعلام بغداد
٢٩٢ - ٢٦٥	صاعد البغدادي	صاعد البغدادي
٣٣٠ - ٢٩٣	محمد رشيد الفيل	الحالة الاقتصادية لمدينة بغداد
٣٦٤ - ٣٣١	نوري خليل البرازى	الإنسان ومصادر البيئة الاقتصادية
٤١٦ - ٣٦٥	يوسف عز الدين	محظوظة شعر الآخرين
٤٧٢ - ٤١٧	ياسين خليل	نظريات التعريف والدراسة العلمية
٥١٢ - ٤٧٣	خالد العسلي	المدائني
٥٥٨ - ٥١٣	محمود الامين	الكافشيون

TEVİKI (TTM)

Dentdaw (S.15)

Alamet (TTM)

Talihid (Haf)

التوقيعات التدريسية

الاستاذ ناجي معروف
عميد كلية الآداب

الفصل الاول

التوقيعات في الحضارة العربية

١ - تمهيد :

ينظر للباحث بعد دراسة الوثائق والنصوص الواردة في المظان المختلفة ، ان الحضارة العربية قد تعدد ألوانها . واحتلت أغراضها ، واتسعت مطالبيها . وتغلغلت في كل البلاد ، التي تم فتحها على أيدي العرب ، في آسية ، وأفريقيا ، وأوروبا في القرون الوسطى . وشملت مختلف نواحي الحياة . وأبدعت نظما ، وعلوما أفاد منها العالم . وابتكرت فوناً جميلة ، وأداباً رفيعة هذبت الذوق الإنساني ، وصقلته . وجاءت بقوانين وشرائع كرمت الإنسان . ورفعت من قدره . وبأوته المنزلة التي تليق به . وأنقذته من ضلال العبودية ، والرق . وأخرجته من الظلمات إلى نور الحياة الحرة الكريمة . وكان الدين الإسلامي من أقوى العوامل التي أمدت هذه الحضارة بهذا التراث الخالد ، الذي لا يزال موضع تقدير العالم ، واعجاب العلماء .

ولما كانت الحياة العربية قد انتظمت ، واستقرت على أسس ثابتة ، فقد أصبح لشؤونها المختلفة قواعد ثابتة أيضا . فالتدريس كانت له انضباطه وتقاليده . والنقابات كانت لها أسسها ومبادئها . وغدا لتقليل الوزارة ، ونيابتها عُرف معين . وصار لتعيين القضاة ، وقضاة القضاة ، والمحاسبين ، « توقيعات » ورسوم تدل كلها على مبلغ عمق الحضارة العربية ، واستقرار الحياة الإسلامية يومئذ . وقد بلغ التنظيم في الحياة درجة كبيرة بحيث أصبح لكل شأن

No. No.: 39130

237.3 / MEC.C.

المجموعۃ الحلیمة

تحوی عالی :

- مختصر الكلام عالی بابوغ المرام .
- محاسن الدين عالی متن الأربعين
- مقام الرساد بين القلب والاجهزه

1. Bulugul-meram

2. Kirk Hadis

3. Ictihad (091224)

4. Tahmid (190204)

تألیف

اسیخ فیصل بہ عبد الغیر بن حبار

منشورات كلية الآداب والعلوم الإنسانية بجامعة
سلسلة: زواف ومنظار رقم 106

Türkçe Dîyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	131474
Tas. No:	501 TAKİT

Taklit

190204

النَّقْلُ وَالْتَّحْلِيلُ

فِي الْفِكْرِ الْعَالَمِيِّ

تنسيق:
بناصر البعرياني

Rabat 2003

تقصیر

طوف می‌کند، آنگاه در مقام ابراهیم دو رکعت نماز می‌گزارد، سپس سعی بین صفا و مروه را هفت مرتبه انجام می‌دهد، و پس از سعی تقصیر می‌کند. تقصیر عمره تمنع به این ترتیب است که مقداری از موی سر یا ریش یا شارب یا ابرو را کوتاه می‌کند و یا مقداری از ناخن دست یا پای خود را می‌گیرد، و با این ترتیب عمره تمنع پایان می‌پذیرد. در عمره تمنع به جای تقصیر، تراشیدن سر (=حلق) جائز نیست و اگر احیاناً و بطور عمد (شیخ در میسط) و به فتوای بعضی حتی سهواً، سر را بتراشد، باید یک گوسفند قربانی کند. حج گزار پس از تقصیر عمره تمنع باید برای حج تمنع محروم شود واعمال آن به این شرح است: احرام، وقوف به عرفات، وقوف به مشعر، رفتن به منی، رمی جمرات، ذبح قربانی و سپس تقصیر. بعد از تقصیر نیز باید این اعمال را النجام دهد، طوف خانه کعبه، دو رکعت نماز، سعی بین صفا و مروه، طوف نساء، دو رکعت نماز، و در اینجا حج تمنع پایان می‌پذیرد (شروع، محقق، ۲۴۳، ۲۳۶/۱).

در حج تمنع پس از ذبح یا باید سر را بتراشد و یا تقصیر کند، و تقصیر در حج تمنع به همان ترتیبی است که در عمره تمنع گفته شد، محقق و شهید و جمعی دیگر از فقهاء، سر تراشیدن را مخصوصاً برای کسانی که سفر اول (=الصروره) آنهاست افضل می‌دانند (شروع، محقق، ۲۶۴/۱؛ شرح لمعه، شهیداول، مت، ۷۱/۲) مرحوم سید در عروه، در کتاب حج، باب تقصیر برای کسانی که سفر اول آنهاست به صورت احوط حلق را واجب می‌داند، حلق مخصوص مردان است و زن فقط باید تقصیر کند. حلق و یا تقصیر در حج تمنع باید در منی انجام گیرد، اگر بدون تقصیر و یا حلق از منی خارج شود، باید برگرد و حلق یا تقصیر را انجام دهد (شروع، محقق، ۲۶۸/۱). در حج تمنع با تقصیر کلیه اموری که با احرام، حرام شده است حلال می‌گردد مگر عطر زدن و آمیزش جنسی و همچنین صید. تقصیر مانند کلیه اعمال عبادی باید بانیت و قصد قربت به خداوند متعال انجام گیرد. در متنه، استدلالهای فقهی را در زمینه احکام تقصیر ذکر نکرده‌ایم، لازم است به منابع روائی مراجعه شود.

منابع: غیر از منابع یاد شده در متنه؛ قواعد، علامه، ۸۴/۱، ۸۵؛ میسط، شیخ طوسی، ۳۶۲/۱؛ تبصره، علامه، ۶۴، ۶۹؛ تهییب، ۸۹؛ میسط، شیخ طوسی، ۱؛ تهییب، ۰/۱۵، ۰/۱۵؛ کافی، ۴۲۸/۴، ۴۲۸/۱، ۴۴۱، ۵۰۲، ۵۰۴؛ من لا يحضره الفقيه، ۲۴۸، ۲۴۸/۲؛ استصار، ۲۴۲/۲، ۲۴۳، ۲۸۴-۲۸۹؛ وسائل، ۵۴۷، ۵۲۸/۹؛ صالحی کرمانی ۱۹۷۷-۱۹۸۰.

Tahdid (1902/04)

تقلید، به معنای جمع کردن به گردن اندختن، به گردن آویختن، پیروی کردن از کسی بدون تأمل و اندیشه (اقرب الموارد، المنجد). تقلید در اصطلاح فقهاء و اصولیین به دو گونه تعریف شده

پس از پیروزی انقلاب ایران و تأسیس جمهوری اسلامی، تقسیم اراضی به گونه‌ای دیگر و با موازین و ضوابط دیگر مورد توجه انقلابیون و رهبران نظام جدید قرار گرفت. افزون بر اصل چهل و پنجم قانون اساسی که «زمین‌های موات یا رهاسده» را جزو «انقالیاً یا تروتهای عمومی» قرار داد و در نتیجه به مردم واگذار شد، قانون در شورای انقلاب تصویب شد که طبق آن کلیه زمین‌های مالکان، افزون بر سند برابر عرف محل، بین مردم و کشاورزان تقسیم می‌شد. این قسمت به «بند (ج)» قانون اصلاحات ارضی» شهرت پیدا کرد. خبر امام خمینی (۱۳۶۸-۱۳۸۱ش) رهبر انقلاب، آیة‌الله حسینعلی منتظری و آیة‌الله علی مشکینی اردبیلی و دکتر سید محمدحسین بهشتی به طور خاص در تصویب قانون یادشده نقش داشته و از آن حمایت می‌کردند. تصویب و اجرای بند (ج) اصلاحات ارضی، باعث اعتراض شدید برخی مراجع دینی شد و لذا کشمکش فراوانی پدید آمد. کسانی از این مراجع آن را کمونیستی و «خلاف شرع انور» می‌دیدند و البته گسانی هم به دلیل این که این تقسیم اراضی رشد و توسعه را در حیطه کشاورزی کاهش خواهد داد و در نتیجه نه به نفع کشاورز است و نه به نفع کشور، آن را نادرست ارزیابی می‌کردند. سرانجام اجرای این قانون متوقف شد. و حتی برخی از زمین‌های واگذار شده بعدها به صاحبانشان باز گردانده شد. از همان آغاز هیئت تحت عنوان «هیئت هفت نفره واگذاری زمین» تأسیس شد که زیر نظر آیة‌الله منتظری (فائم مقام رهبری وقت) عمل می‌کرد و هدف وظایف آن اجرای درست واگذاری اراضی کشاورزی بوده است که هنوز در سطح کشور نیز به کار خود آمده می‌دهد. نیز «سازمان زمین شهری» تأسیس شد و کار آن تقسیم اراضی شهری برای خانه‌سازی بود که اکنون نیز وجود دارد.

منابع: مأموریت برای وطن، محمدرضا شاه؛ انقلاب سفید، محمدرضا شاه؛ تاریخ سیاسی بیست و پنج ساله ایران، غلامرضا نجاتی، تهران ۱۳۷۱، ۱۳۷۱/۱؛ ایران و تاریخ، بهرام افراصیانی، ۱۳۸؛ یوسفی اشکوری

قصیر، از اصطلاحات فقه در کتاب حج است، حج یکی از واجبات اسلام و از ضروریات (← ضروریات) آن است «وَإِلَهُ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مِنْ اسْتِطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا» (آل عمران، ۹۱). تقصیر یکی از واجبات حج است و حج بر سه نوع است: تمنع، قرآن، افراد، حج تمنع شامل دو قسم است: (۱) عمره تمنع، (۲) حج تمنع. تقصیر آخرین عمل واجب در عمره تمنع است و بعد از سعی انجام می‌گیرد و در حج تمنع بعد از ذبح در منی به جای آورده می‌شود. عمره تمنع با احرام و واجبات آن آغاز می‌شود. حج گزار با احرام داخل مکه می‌شود و هفت مرتبه خانه کعبه را

20 MAYIS 1991

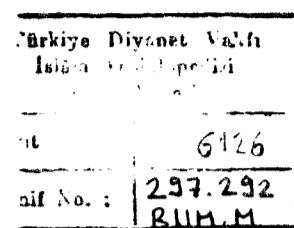
منى كج

المدرسة العقلية الحديثة في التفسير

الجزء الأول

تأليف

الدكتور فهيد بن عبد الرحمن بن سليمان الروي
رئيس قسم الدراسات المقرئية
في الكلية المتوسطة لذمار العدين
والريان

مؤسسة الرسالة

Taklîd (iDA), 356 - 367

طبع لهذا الكتاب من كل سامي يريد أن يطبعه

وفقاً للنحو

الطبعة الثالثة
١٤٠٧هـ

عنوان المؤلف

الملكة العربية السعودية ص.ب. ١٥١٧٦
الرياض ٤٧٦٩٠٨ هـ ١٤٤٤

طبع بإذن رئاسة إدارات البحث العلمية والإفتاء والدعوة والإرشاد في المملكة العربية السعودية
برقم ٥٥٠٥ وتاريخ ١٤٠١/٥/١٢
وإذن المديرية العامة للمطبوعات بوزارة الإعلام في المملكة العربية السعودية برقم ٣٤٨٨٤
و تاريخ ١٤٠٧/٨/٢٤

مؤسسة الرسالة بروت - شارع سوريا - بناية صدي وصالحة
هاتف: ٣١٩٣٩ - ٢٤١٦٩٢ ص.ب: ٧٤٦٠ برقيا: بيروت

أَقْرَلُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿١﴾ وَقَالَ عَزْ شَانَهُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمِهِ ﴿إِذْ قَالَ لَهُمْ وَقَوْمِهِ مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ . قَالُوا وَجَدْنَا آبَاءَنَا لَهَا عَابِدِينَ قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢﴾ وَقَالَ عَزْ وَجْلٌ ﴿فَقَالُوا بَلْ وَجَدْنَا آبَاءَنَا كَذَلِكَ يَقْعُلُونَ﴾ ﴿٣﴾ وَقَالَ سَبَحَانَهُ ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَتَبْعَثُ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَبْعِي مَا وَجَدْنَا آبَاءَنَا أَوْلَئِكَ الْشَّيْطَانُ يَذْهَبُونَ إِلَيْنَا عَذَابُ السُّعِيرِ﴾ ﴿٤﴾ وَقَالَ سَبَحَانَهُ ﴿وَكَذَلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِّنْ نَذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتَرْفُوهَا إِنَا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَى أُمَّةٍ وَإِنَا عَلَى أُمَّارِهِمْ مُقْتَدُونَ ، قَالَ أَوْلَئِكُمْ يَأْمُدُنِي مِمَّا وَجَدْتُمْ عَلَيْهِ آبَاءَكُمْ قَالُوا إِنَا بِمَا أُرْسَلْتُمْ بِهِ كَايْفُرُونَ . فَأَنَّتَقْمَنَا مِنْهُمْ فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ﴾ ﴿٥﴾ وَقَالَ سَبَحَانَهُ : ﴿فَإِنَّا أَجْعَلْنَا لِنَعْبُدَ اللَّهَ وَحْدَهُ وَنَذَرَ مَا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا﴾ ﴿٦﴾ وَقَالَ سَبَحَانَهُ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿قَالُوا يَا صَالِحُ فَذَكِّرْ فِيَنَا مَرْجُوا قَبْلَ هَذَا أَتَنْهَا أَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا﴾ ﴿٧﴾ وَقَالَ سَبَحَانَهُ ﴿أَتَخْدُلُوا أَخْبَارَهُمْ وَرَهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أَمْرَوْ إِلَّا يَعْبُدُوا إِلَيْهَا وَاحِدًا لِإِنَّهُ إِلَّا هُوَ سَبَحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ ﴿٨﴾ وَقَالَ سَبَحَانَهُ عَبَادَهُ لِلطَّرِيقِ السَّلِيمِ ﴿أَتَبْعَثُ مَا أَنْزَلَ إِلَيْكُمْ مِّنْ رِّيْكُمْ وَلَا تَتَبَعُوا مِنْ دُونِهِ أُولَيَاءُ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ﴾ ﴿٩﴾ .

(١) سورة الأعراف الآية : ٢٨ .

(٢) سورة الأنبياء الآيات : ٥٢ - ٥٤ .

(٣) سورة الشعراء الآية : ٧٤ .

(٤) سورة لقمان الآية : ٢١ .

(٥) سورة الزخرف الآيات : ٢٥ - ٢٣ .

(٦) سورة الأعراف من الآية : ٧٠ .

(٧) سورة هود من الآية : ٦٢ .

(٨) سورة التوبه الآية : ٣١ .

(٩) سورة الأعراف من الآية الثالثة .

الرسائل العاشر

إنكار التقليد وذمه والتحذير منه

يطلق التقليد ويراد به في عرف الفقهاء «قبول قول الغير من غير حجة» ولا يسمى الاخذ بالكتاب او السنة او الاجماع تقليدا لأن ذلك هو الحجة في نفسه ^(١).

ولا يصح سلوك طريق التقليد لاثبات العقيدة فلا بد لكل مسلم ان يسلك طريق العلم والمعرفة في اثبات ما يجب عليه اعتقاده فيثبت ما يثبت عن معرفة واقتناع لا عن طريق التقليد والاتباع الخالين من معرفة الدليل .

وقد ذم الله في آيات كثيرة من سلك منهج التقليد في اثبات العقيدة :

قال تعالى : - ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَتَبْعَثُ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَبْعِي مَا أَفْيَانَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوْلَئِكُمْ لَهُمْ لَا يَعْتَلُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ﴾ ﴿١﴾ وَقَالَ تَعَالَى ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْ إِلَى مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ قَالُوا حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوْلَئِكُمْ لَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ﴾ ﴿٢﴾ وَقَالَ سَبَحَانَهُ ﴿فَإِذَا قَعْلُوا فَاحْسَنُهُمْ قَالُوا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا وَاللَّهُ أَمْرَنَا بِهَا قُلْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ

(١) انظر روضة الناظر وجنة المناظر : ابن قدامة المقدسي ص ٢٠٥ .

(٢) سورة البقرة الآية : ١٧٠ .

(٣) سورة المائدah الآية : ١٠٤ .